

Til folkekirkens liturgiarbejde,

Jeg sender hermed nogle linjer til emner, der muligvis ikke påkalder sig interesse fra så mange sider:

1) Kirkesangerfunktionen

Lidt provokeret af den sparsomme omtale af kirkesangeren i hæftet Gudstjeneste (s. 37), hvor der står meget om kor, men meget lidt om kirkesangeren, vil jeg gerne fremføre:

Siden Reformationen har kirkesangeren/degnen været på banen som en musikalsk medarbejder – hvad det naturligvis ikke hed dengang! Funktionen har i mange århundreder været et bindeled mellem skole og kirke. Selvom denne forbindelse i dag stort set er kappet, er kirkesangeren i sin egenskab af en ofte lokalt forankret borger på samme måde som præsten ideelt set et bindeled mellem sognets/lokalsamfundets verdslige liv og kirkens tjenester.

Kirkesangerfunktionen er mig bekendt stort set forsvundet i vore lutherske nabolande: For mange år siden i Tyskland og i nyere tid fra de øvrige nordiske lande. Funktionen er vigtig at holde i hævd af flere grunde:

- Musikalsk set er sangeren menighedens hjælper ved salmesang og liturgi, og ved mange lejligheder ville salmesangen tjenesten ikke fungere uden, herunder ikke mindst ved bryllupper og begravelser, ligesom korsvarene kunne blive et postulat uden kirkesangerens understøttelse. Yderligere ser man i mange kirker i løbet af de seneste årtier en øget faglig kompetence på kirkesangerposten, hvilket åbner op for kompetente solosangsindslag knyttende sig til en tekstlæsning, som motet efter prædiken eller under altergangen. Disse muligheder bør naturligvis på samme måde som koriske indslag doseres med skønsomhed.
- Oplæsning af ind- og udgangsbønnerne ved sangeren, således som det har været skik fra midten af 1600-tallet – men også mulighed for andre læsninger i gudstjenesten (evt. også ved "degnegudstjeneste"). Andre end kirkesangeren kan jo i dag læse bønnerne; men det er vigtigt at kunne stille krav til kvaliteten af oplæsningen, hvilket man kan forvente løst på en både naturlig og værdig (= professionel) måde af en fast medarbejder. Det giver tillige højmessens ro og genkendelighed, når der ikke er udskiftning på denne post hver eller hveranden søndag!
- Kirkesangeren er af indlysende grunde nærmest menigheden i fysisk forstand, og fungerer i forbindelse med nadveruddelingen og praktisk hjælp med messehagel o. lign. udføres traditionelt også af sangeren.

Kirkesangerens tilstedeværelse i kirkerummet til de forskelligartede opgaver udover selve sangen giver menigheden større vægt i gudstjenesten, da bønnerne netop læses på menighedens vegne og forsangerrollen er sang med menigheden.

Man har naturligvis haft mere end 350 år til at vænne sig til at have en kirkesanger i vor gudstjeneste, alene derfor kan det være svært at forestille sig gudstjenesten uden. Men en gudstjeneste uden kirkesanger ville både musikalsk og menneskeligt være fattigere.

2) Menighedssvar/ Korsvar

Korsvar eller menighedssvar er i en længere årrække blevet trængt i baggrunden ved begravelser og bryllupper. Selvom det er "forkert", kan der argumenteres for en udeladelse af "Amen" som korsvar ved kollekterne med baggrund i den tilbageholdenhed, der ofte spores hos mere gudstjenestefremmede deltagere ved disse tjenester. Det er dog glædeligt at "3 x Amen" tilsyneladende ikke bliver sløjftet nogle steder. Det vil da også liturgisk set virke som topmålet af dovenskab, hvis man ikke kan tage sig sammen til at svare på velsignelsen!

I højmessens ramme virker alle korsvarene dog meget vigtige: Dialogen mellem præst og menighed skal fungere i kraft af svarene fra menighedens side. Eksempler i corona-tiden har illustreret hvor forkert, det fremstår, når svarene udebliver: Hvis præsten her selv siger "Amen", er menigheden koblet af – menigheden, eller som det står i Kirkeordinansen: "Kircken", "Chored" eller "Folcked"!

Korsvarene og dermed menighedens akklamation til det hørte er liturgisk set helt væsentlig og med til rammesætningen i højmissen. Når traditionen ikke tilsiger menigheden at råbe "Hørt!", eller at vi har en helt lavkirkelig, dagligdags og afslappet stil i gudstjenesten, er gudstjenestens "værdige stil" med en stram og fast form i leddene vigtig for at signalere, at nu er vi ude af det dagligdags rum og inde i en religiøs handlings rum.

Det kan måske af gudstjenestefremmede opleves svært at finde ud af; men hvis det er svært, må man fra kirkens side sætte ind med flere pædagogiske tiltag. Det er i corona-tiden interessant at iagttage, hvor mange steder, man trykker et program til dagens liturgi for at folk kan følge med. Det kunne måske blive en god vane i tiden derefter!

3) Udgangsort

Det gamle forslag om et udgangsevangelium faldt af flere grunde, bl.a. vil en længere tekstlæsning i slutningen af tjenesten let komme til at blafre i vinden, når den ikke hverken i prædiken eller ved en tilhørende salme kan inddrages eller kommenteres.

I corona-tiden er jeg imidlertid ved flere gudstjenester stødt på et "udgangsort" - som en form for kompensation for 1-2 læsninger, der af tidsmæssige grunde er blevet udeladt. Udgangsortet har været 1-3 vers/sætninger fra NT, placeret efter sidste salme og inden udgangs bønnen. Andre placeringer er sikkert også mulige.

Med placeringen kan det få karakter af en opsummering af dagens tema/karakter, og det kan f.eks. ved en gentagelse af enkelte vers fra dagens evangelium også få karakter af en overskrift på dagens gudstjeneste.

Hvor en hel evangelieperikope kan blive et tungt led sidst i tjenesten, virker et "ord at gå hjem på" tvært om ikke tungt, men opløftende. Forlængelsen på 10-20 sek. bør ikke skræmme nogen.

Muligheden af at give et udgangsort virker væsentligt mere elegant og liturgisk opløftende end den i f.eks. Sverige udbredte praksis med en hel introduktion til og forklaring af dagen, gudstjenesten og dens tekster, hvor man efter introduktionen godt kan hjem, da man nok har hørt det væsentlige!